

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

PROBLEMA MINORITARĂ ÎN ARDEAL

de P. Sf. Episcop NICOLAE

Am înțeles și am justificat în anii primi dela unirea noastră cu patria mamă, că problema minoritară nu a fost între cele mai arzătoare probleme de guvernământ.

În 1919, când ne lipsea pâinea, când materiile prime pentru necesitățile zilnice dispărușeră de pe piață, când țărani rămăseseră aproape goi și când în casele lor era numai jale și lipsă, nu se putea gândi nimeni să facă un studiu serios din această problemă, care se poate soluționa numai în liniște și în timp de pace.

Această amânare a fost deci justificată un an-doi, dar că după 16 ani de stăpânire românească nu s'a găsit nici un guvern să prindă boul de corn și să-i dea o rezolvare, este o păcătoșenie din cele mai condamnabile.

Voiu examina în prima linie starea satelor, arteriile cele mai importante ale Statului român.

Țăranul român din județele nordice ale Ardealului vede și acum, ca și înainte de 1918, pe notariul ungar ori evreu, pe medicul străin și pe proprietarul dughianului evreu — și cel mult executorii de dare sunt români — și încă agenți de urmărire și de încasare — cum se numesc din păcate acești români urgisiți. Încolo nici o schimbare. Drumuri rele, jandarmi fără autoritate, biserica de lemn și săracă, iar primăria satului instalată într'o colibă a țăranului, primar care se schimbă așa de des cum se schimbă guvernele.

Pentru acești țărani încă n'a sosit ceasul mântuirii.

Reforma agrară ar fi putut avea darul să schimbe partea nenorocită în spre bine, dar pământul trebuie lucrat, la lucru trebuie vite, la vite grajd bun și în lipsa acestora pământul lucrat, ori mai bine zis zgâriat ca vai de el, cu vite slabe, nu produce nici sămânța și prea

puțin din valoarea muncii omului.

Creditul țăranului, ca să-și facă o economie rațională, l-au mâncat vârcolacii conversiunii cu datorii de milioane.

Alt factor, care ar fi trebuit să schimbe fizionomia satelor este școala, dar școala românească cu învățători buni, plătiți bine și sub controlul bisericii și a organelor bisericesti. Această controlă a fost eliminată din școala de stat și locul controlului cinstite și serioase l-au ocupat revizorii de control, cari închid de multe ori ochii amândoi și nu văd, nu aud.

Învățătorii români și ortodocși sunt persecutați până în pânzele albe de uniți, sub titlul de regățeni, dar de fapt pentru că sunt ortodocși, sunt puși la cele mai grele probe și expuși tuturor șicanelor și insultelor. Unul ca să ajungă director de școală s'a făcut unit. De ce se va fi schimbat caracterul școlii românești confesionale în școli de stat fără nici un caracter, o știe numai Dumnezeu, dar noi nu o putem înțelege. Îndată ce statul plătește învățătorii, de un conflict între preoți și învățători, nu mai putea fi nici vorbă, nici motiv.

Alta eră în era ungurească, preotul și comitetul trebuia să scoată din pământ bani pentru salariul învățătorului, care în cele mai multe cazuri se mulțumea să facă progresul cerut în limba statului, ca să-și asigure scaunul.

Acum învățătorii — onoare excepțiunilor — nu mai dau pe la biserică, nu duc nici elevii la biserică și ne vom trezi cu o generație crescută în școli românești de stat, fără lege și fără Dumnezeu.

Casa părintească poate ajuta, dar nu poate da directive pentru o educație în senz creștinesc, și de aceea credem, că dacă statul a lăsat tuturor minoritarilor dreptul de a susține școlile confesionale, acest drept

a fost un păcat neiertat că s'a luat bisericii noastre naționale, mai ales în Ardeal.

O mică corectură s'a făcut, când s'a încredințat studiul religios în seama preoților, dar în comune mari cu un preot și cu sute de elevi, cum poate el să-și facă datoria și de păstor și de catehet, având câte 12 și 16 ore de religie în toate clasele. Statul pentru această in-deletnicire nu-i dă nimica, salariul de preot redus la sfârșitura ce cade de pe masa bogăților, nu dau liniștea și mulțumirea sufletească să-și facă întreagă datoria.

Am descris numai o parte din mizeriile satelor, cari prea puțin se deosebesc de satele dinainte de 1918. Analfabeții și astăzi, cu tot controlul revizorilor, cresc și sporesc în numărul și plătii de stat. Aceasta e trista realitate.

Să vedem acum cum stăm cu orașele.

Faptul, că am ridicat în orașele principale câte o biserică monumentală, că a sporit numărul intelectualilor în mod simțitor, că unii au deja în orașe case și situații, nu ne poate încânta. Meseriile, negoțul și industria sunt în mâinile streinilor și acum ca și înainte de 1918. Suntem robii lor și ne exploatează în dragă voie.

Jurnalele lor sporesc, bisericile lor susțin preoți și tinerime cu burse și cu ajutoare, ei merg înainte, noi, deodată cu declararea crizei, am intrat în zodia racului.

Medicul român, cu diploma în buzunar, hoinărește fără slujbă și fără praxă pe stradele orașului, absolventul român al cursului de notar, nu poate lua post, postul îl deține evreul și ungarul și el trebuie să meargă să țină de coarnele plugului, dacă la tatăl lui i-a mai rămas plug și pământ și nu l-a cheltuit cu fiul lui la școală. La drumul de fier în ateliere și în

„Anii vieții voastre se ridică la șaptezeci de ani, iar pentru cei mai tari la optzeci de ani.

Învăță-ne să ne numărăm bine zilele, ca să căpătăm o inimă înțeleaptă.“

Psalmi 90 v. 10 și 12.

„Domnul întărește pașii omului când îi place calea lui.“

Psalmi 30 v. 23.

toate slujbele stațiunii se lăfăesc străinii cu plăți mari, și mecanicii români — cu școli de conductori tehnici — plâng că nu li se fac numirile.

Sunt aceste stări normale? se întrebă toată lumea și oamenii se aruncă în brațele des-nădejdii ori se fac comuniști și anarhiști.

Maghiarii se prezintă cu memorii la primul ministru și cer îndreptare. Ce să zicem noi, cari stăm cel puțin de zece ori mai slab ca ei, în toate actele vieții publice. Ei știu de ce se vaetă, ei cerșesc mila lui Horty și a contelui Bethlen, ei insultă pe Români până și în parlament, cum a făcut mai înainte faimosul secretar al Kulturegylet-ului și când să-l tragă la răspundere Senatul, a șters-o și probabil că multă vreme n'a mai dat pe acolo, numai la casierie pentru diurnele parlamentare încasate dela valahii insultați.

Ce e de făcut? Să facem și noi o carte cum au făcut ei, prin deputatul Huszár, și au tipărit-o numai în 50 exemplare, și să o dăm în mâna domnilor miniștri să se copieze rețetele după cari ne-au fericit pe noi Ungurii înainte de 1918.

Cine ajunge ministru și nu va observa aceste precepte — anatema să-i fie — ca unui păgân și vameș.

De ochii lumii să mai facem și o lege a naționalităților și să o respecteze ministrii români cum au respectat ministri unguri pe a lor.

Cu mânuși nu mai merge, că ne va lua poporul pe toți la răspundere și mai ales va lua pe aceia, cari au avut prilej să schimbe situația — și nu au schimbat-o.

De ce? Gurile rele spun prea multe!

„De aceea și Iisus, ca să sfințească poporul cu însuș sângele său a pătimit dincolo de poartă. Să ieșim dar afară din tabără la el, și să suferim ocară lui. Căci noi n'avem aici o cetate slătătoare, ci suntem în căutarea celei viitoare.“

Evrei 13, 12-14.

Tradiționaliști și recalitranti.

De câțiva ani în biserica unită s'a pus o problemă, care până atunci nu preocupa și aproape nu se discuta decât în cadre absolut preoțești și școlare, — e problema raportului dintre *ritul oriental și concepția catolică universală*.

Se poate menține și pe mai departe forma veche sau e necesară o adaptare în formă orientală a ritului latin? Biserica, oficial n'a luat nici o decizie în această direcție, dar problema e discutată, și în sânul bisericii s'au născut 3 curente: 1. progresismul, 2. tradiționalismul și 3. statu quo.

1. Prin progresiști înțelegem pe aceia, cari voesc alterarea ritului românesc, prin introducerea adorațiunii euharistice, a rozarului, a litanilor etc. Acest curent e reprezentat prin „doctorii“ facultăților teologice occidentale, cari sunt cu totul absorbiți de ritul latin. Progresiștii au ajuns să fie apreciați și în cercurile arhieresti. În anul trecut P. Sf. Sa Episcopul unit al Clujului, a introdus cultul „Sfintei Inimi“ și a permis și publicului să asiste la ele. Ele se făceau în special pentru studenții în teologie. Anul acesta, în urma faptului că teologii au capela în palatul seminarial, Episcopia a aprobat ca în catedrală să se practice cultul sf. inimi (natural imitând ritul latin) expres pentru public. (Acest lucru îl scrie chiar dl Dr. Simion Chișu în articolul „Ridiccol ori trist“ din „Cuvântul adevărului“ Nr. 2—3, 1935, pag. 131—132). Progresiștii câștigă teren și în eparhia Orăzii și a Lugojului, dar au un dușman neîmpăcat: *poporul*.

Inovațiile rituale de abatere dela forma veche, se pot introduce numai în seminarii și la orașe. La sate o încercare de acest fel se pedepsește prin protestul unanim al maselor. Masele n'au primit ritul occidental și nici n'au făcut promisiunea că îl vor adopta. Dar chiar biserica unită a adoptat numai principiile dogmatice ale catolicismului, nu și ritul. Modificările rituale dovedesc o infidelitate față de trecut. Se explică prin surplusul de catolicism al noilor teologi, cari văd fericirea în încadrarea cât mai pronunțată în sânul bisericii internaționale, unde nu i se dă nici o atenție. Câți cardinali români sunt?

Într'un ziar din Cluj, un unit (contra căruia scrie dl Dr. S. Chișu articolul amintit mai sus), căruia îi place să se numească „apărător al legii strămoșești“, scrie: „La mănăstirile românești (greco-catolice N. A.) de *călugărițe*, nu se face nici utrenie, nici vecernie românească, pentru că nimeni nu le-a învățat aceste slujbe, ci numai litanile și binecuvântările euharistice.“ Afirmația aceasta făcută de un preot unit (nu de ortodocși) e foarte elocventă. Ea dovedește și mai mult, că în mănăstirile unite se caută o apropiere de biserica apuseană până și în felul de viață, în costum, în formele rituale

etc. Spre a nu se depărta de catolicismul latin, conducătorii spirituali, au ținut de cuviință să aducă în țară *călugări francezi*, cari conduc mănăstirile și institutele de educație ale uniților (Lugoj, Beiuș, Blaj etc.) Mulți dintre ei nici nu știu românește, dar fac apostolie între Români. Unii părinți asumpționiști (de exemplu cei dela Beiuș), nici nu oficiază după tipicul Mitropolitului care îi ține în România, ci după cum cred ei că s'ar putea traduce și adapta melosul și ritualul constantinopolitan, în care văd forma cea mai pură a ritului oriental. Progresiștii, numiți și „inovatori îndrăzneți“, sunt acuzați de preotul unit citat mai sus, că voesc „prefacerea lentă a bisericii române unite în biserică romano-catolică“ și că „au început pregătirea celibatului obligatoriu, smulgând unor tineri de 19—20 de ani promisiunea solemnă că nu se vor căsători, și ridicând pretenția celor mai grase beneficii.“ Dacă au intențiile acestea, de ce le țin secrete? Iar dacă nu le au, de ce nu caterisesc pe preotul care îndrăznește să afirme astfel de lucruri?

2. Recalitranti sunt toți aceia cari țin la punctul pe care îl găsim și în Actul Unirii „din obiceiul bisericii noastre a răsăritului nimic să nu se clătească“, voesc să păstreze intact ritul românesc ca și antecesorii lor.

3. *Moderatii* sunt cei conduși de principiul latin — medium tenere beati — cari țin și la tradiție dar ar voi să primească și unele înouiri.

Disensiunile de felul acesta și polemicele cari se vor naște, vor duce la o înstrăinare de masse, cari se simt mai atrase spre București decât spre Vatican.

Cei ce voesc să catolicizeze întreaga biserică unită, spre a o îndepărta tot mai mult de biserica-mamă, ar trebui să țină seamă că țaranul român e eminentement platonice (în sensul dat de Nicolae Berdiaev în cartea „Esprit et liberté“) și nu poate fi transformat în aristotelic.

IOSIF E. NAGHIU

Adunarea generală a Ligii Antirevizioniste. Azi Duminecă 19 I. c., va avea loc la 11^{1/2} în sala festivă a Primăriei orașului Cluj, adunarea generală anuală a Comitetului ligii antirevizioniste pentru Transilvania. Va lua cuvântul dl prof. I. Lupaș, președintele Ligii, dl A. Gociman va citi darea de seamă despre activitatea ultimului an, alegerea noului comitet și pregătirea congresului general dela București din ziua de 26 Mai c. Membrii și sprijinitorii sunt rugați să vie în număr cât mai mare, spre a cunoaște ce operă temeinică îndeplinește această organizație națională.

CRIZA DE CETITORI

Publicații nenumărate își tângue și comentează pe lungi coloane acest fenomen al epocii noastre.

Statistici, mai mult sau mai puțin obiective, remarcă evenimentul acesta trist, din punct de vedere cultural și spiritual.

Criza de astăzi e ca o secere nevăzută a vremurilor noastre, în fața căreia cad pe nesimțite, înainte de coacere, atâtea spice menite să aducă rod și să îmbogățească viața noastră sub toate raporturile.

Desamăgirea e catastrofală pentru cei obișnuiți a se adăpa la izvorul cărților și a-și căuta refugiu în acest paradis al literilor negre.

Încă fiind student, mă ispitiau cărțile. Dar mă supăra întotdeauna buzunarul. De aceea o împăcare între mine și ele nu se putea. Preferam să înconjur vitrinile librăriilor, decât să simt durerea despărțirii de ele.

Ca o răsbunare pe acele vremuri, de atunci încă, îmi luasem angajamentul serios, ca astăzi, cu mai puțină zgârcenie, să-mi pot însuși toate cărțile necesare.

Ca preot de munte, numai rareori pot pleca la orașe. De câteori nevoile mă chiamă la Cluj, în urma aceleiaș ispite — destul de păgubitoare astăzi — trebuie să deschid ușa librăriei eparhiale. După două-trei vorbe cu librarul, arunc ochii pe coperta cărților apărute.

Multe din aceste cărți îmi trebuie, le simt necesitatea. Cobor cu frică ochii mai jos pe coperta cărții, căci acolo, presimt că e ceva ce mă sperie: *prețul*.

De-odată mi se așterne în suflet o tulburare contra tuturor autorilor, cari persecută massa mare a cetitorilor prin prețuri prea urcate.

Dacă în lumea literelor laice, aceste prețuri urcate au o rațiune, existența lor pe scrierile cu conținut religios-moral nu-i justificată.

Cărțile de cuprins religios-moral sunt un fel de pâine sufletească a creștinului, a intelectualului creștin, a preotului.

Nu e păcat să se refuze sufletelelor flămânde și doritoare, această pâine sufletească, prin prețuri prea urcate?

Cum vor putea preoții tineri, printr'un salariu atât de neputincios, sfârțicat de atâtea curbe, să-și satisfacă această exigență intelectuală?

Oficialitatea ne vrea preoțime pregătită, conștientă, capabilă de eforturi intelectuale.

Nu mai puțin această năzuință o manifestă fiecare preot. Dar când ne lipsește elementul esențial? Flămânzi, cum vom putea trăi? cum vom fi capabili de eforturi intelectuale?

Vrem pâinea sufletească (cartea); să ni se înlesnească, asta vrem!

Pr. GRIGORE TRIMBIȚAȘ

CONFERINȚE PASTORALE

Conferința de primăvară a preoțimeii din protopopiatul Turda s'a ținut în parohia centrală Turda, în ziua de 17 Aprilie a. c. Predică a rostit, la sfârșitul slujbei pr. Nichita Avram, despre: Post. Conferința intimă s'a ținut sub președinția pâr. prot. Iovian Mureșan, care a deschis ședința printr'un cuvânt cald și plin de dragoste către preoți. Centrul conferinței îl formează tema: „Starea parohiei în trecut și azi“. Au cetit tema cu titlul de mai sus preoții: Ville Ștefănescu, Simion Samoilă, Mircea Tomuș și prot. Iovian Mureșianu. Pr. V. Ștefănescu, într'o plastică expunere arată situația parohiei Rimetea, vestitul Trăscău al Ungurilor. Acolo încă nu au românii noștri biserică. Nu li s'a dat voie în trecut și n'au puțina nici azi să și-o clădească. Slujba dumnezeiască se săvârșește într'o sală a școlii primare de stat. Altă temă care merită a fi încrestată a fost cea ridicată în lucrarea preotului Mircea Tomuș, care s'a ocupat de primejdia sectelor. Într'un mănunchi frumos au fost cuprinse străduințele pâr. prot. I. Mureșianu în lupta pentru propășirea parohiei Turda, care va dobândi în cursul verii acesteia una dintre puținele biserici monumentale. După aceste gânduri de lupte și nădejdi, frământate cu mult dui, n'a lipsit nici umbra mahnirii, care a cuprins sufletele preoților atunci când a venit vorba despre amputarea salariului

preoțesc. În clipa când noui impozite, pe toate lucrurile de strictă necesitate, scumpesc aproape cu un sfert viața, noi, singuri noi, trebuie „să ne luăm dela gură“, să umblăm zdrențoși, să ne lăsăm copiii fără creștere cinstită și să fim siliți a ne lipsi de hrana primenitoare de suflute a lecturilor atât de necesare.

*

Conferința de primăvară a preoților din protopopiatul Aiud. Conferința de primăvară a preoților din protopopiatul Aiud s'a ținut în parohia Aiud la 22 Aprilie 1935. La convocarea făcută de către Oficiul protopopesc, preoții tractului s'au întrunit în capela din Aiud, unde la orele 9 dimineața s'a început serviciul divin al zilei, adecă: Vecernia împreună cu Liturgia Sf. Grigorie. Au servit: pâr. protopop Iosif Pop, însoțit de pr. Candin Suci-Măgina Grig. Trimbițaș-Cheea-Rămeț, Laur. David-Geomal și Ioan Puia-Teiuș. Ceialalți preoți au condus strana. După priceasnă au cuvântat, rostindu-și meditațiile după textul: „Inimă curată zidește întru mine Dumnezeu“ (ps. 50) preoții Laurențiu David și Grigorie Trimbițaș. Meditația cea dintâi a pr. Laur. David a fost un adânc simțit apel, făcut din inimă de frate la inimă de frate, pentru trezirea conștiinței apostolice. Iar meditația pr. Grig. Trimbițaș a fost o caldă rugăciune către Dumnezeu pentru a fi ajutați în opera de

inoire și îndreptare. La sfârșitul sf. Liturghii a ținut meditație pr. Candin Suciu-Măgina, cu textul: „Cel ce rămâne întru Mine și Eu întru el, acela aduce roadă multă, că fără de Mine nu puteți face nimic...” (Ioan, cap. 15, v. 5. Meditația pr. C. Suciu a fost un imn de slavă către Dumnezeu, care se sălășluște întru noi prin sf. Euharistic.

După terminarea serviciului divin toți preoții s'au mărturisit duhovnicilor tractului pr. Candin Suciu și Zaharia Albu. Urmând, conform programei, partea administrativă a conferinței, păr. prot. Iosif Pop, relevă necesitatea tot mai simțită de a da

un sens spiritual vieții, ferindu-ne de formalizarea șablonică, potrivit cuvintelor Mântuitorului, care a spus că: „duhul face viu și litera ucide”... Pentru intensificarea activității, de evanghelizare preoții împărțiți în 6 cercuri pastorale, de câte 3—4 inși, prin președinții lor prezintă rapoartele de activitate pe 1934, precum și programul pentru anul curent. Se stabilește principiar, că în fiecare parohie se va ține anual cel puțin o întrunire a cercului pastoral respectiv, cu slujbă în sobor, cuvântări și conferințe. S'a hotărât înființarea unui cor bisericesc.

Presa cehoslovacă despre cartea dlui profesor Dr. Ioan Lupaș.

Citim în ziarul „Prager Presse” dela 31 Martie 1935 următoarea apreciere elogiasă:

„Sub titlul „Răscoala țăranilor din Transilvania la anul 1784” a apărut de curând o izbutită lucrare a dlui Ioan Lupaș, profesor la Universitatea din Cluj, tipărită în colecția „Biblioteca istorică a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” (Cluj. Tipografia Astra S. A. 1934). Autorul zugrăvește în mod captivant, și în același timp cu bună documentare istorică stările, din cari a izbucnit răscoala țăranilor și compară împrejurările din Transilvania cu cele similare din țările Boemiei. Precum a fost nevoit poporul de aici (din Boemia) să se răscoale, fiindcă era exploatat din partea proprietarilor în majoritate străini, din motive asemănătoare a pornit și răscoala poporului român împotriva magnaților maghiari. Numai bunăvoința împăratului, care știa că răscoala nu e îndreptată împotriva lui, a împiedecat pe cei ce ar fi dorit s'o sugrume în germene. Dar pregătirile pentru războiul cu Olanda au îndemnat pe Iosif II să intervină energic

pentru potolirea răscoalei. Conducătorii Horia, Cloșca și Crișan au fost arestați și uciși, iar răscoala înecată în sânge. Lucrarea documentară arată că Cehoslovacia și România au trecut cu veacuri înainte prin aceleași încercări, din punct de vedere politic, social și economic. Pentru oricine dorește să afle lămuriri istorice cu privire la vechile relațiuni dintre statele Micii Antante, cartea dlui profesor Lupaș poate fi recomandată cu stăruință.”

Astfel apreciază cotidianul guvernului din Praga o lucrare istorică apărută la Cluj, dar proprie a trezi nu numai interesul publicului cititor din România, ci și din țările vecine și aliate, întrucât în cuprinsul acestei scrieri istorice autorul a reușit să trateze în mod comparativ atât răscoala țăranilor români dela 1783, cât și pe aceea a țăranilor români și sârbi, conduși de Petru Seghedinaș dela 1735 și pe a țăranilor din Boemia dela 1775. Este deci o carte de interes nu numai pentru România, ci — după cum constată „Prager Presse” — și pentru Cehoslovacia și Iugoslavia!

INFORMAȚIUNI

O MARE ANIVERSARE. Vestim fericiți, că Prea Sf. Episcop Nicolae a împlinit, cu ajutorul lui Dumnezeu, în ziua de 17 Mai c. vârsta de 80 ani. Refuzând sărbătoriri zgomotoase și fastuoase, P. Sf. Sa a ascultat sfânta liturghie în Catedrală, unde s'au înălțat rugăciuni speciale de recunoștință către Domnul milostivilor cerești. Apoi consilierii eparhiali și profesorii Academiei teologice au prezentat felicitări în palatul episcopesc. — Pentru cinstirea acestei aniversări atât de frumoase, redacția noastră a hotărât să scoată numărul viitor al „Renașterii” în ediție festivă, la care își vor da contribuția cele mai de seamă figuri ale vieții noastre publice. Va fi un omagiu sincer și meritat, alături de acela ce-i va veni din partea Adunării eparhiale în ziua de 26 Mai a. c.

Articolul prim din numărul de față, a fost publicat de P. Sf. nostru Episcop Nicolae în revista „Parlamentul românesc” din București de sub direcția dlui N. Rusu-Ardeleanu, care a tipărit un voluminos număr special, închinat problemelor Bisericii noastre ortodoxe. Reproducându-l suntem siguri, că facem o bucurie cititorilor noștri.

Hotărârile asociației A. Șaguna. Comitetul central al asociației Clerului întrunindu-se la Sibiu sub președinția păr. consilier eparhial Dr. Gh. Ciuhandu, a discutat îndelung și agitat trei probleme de gravă actualitate. Anume: noile reduceri bugetare, proiectul salarizării clerului și pensionarea preoților. S'a hotărât întocmirea unor referate temeinice relativ

la toate trei, cari să fie supuse ratificării unei adunări generale extraordinare a Clerului ardelean, chemat să stabilească și mijloacele de acțiune. În același timp însă s'au făcut intervenții și pentru convocarea urgentă a congresului național-bisericesc, dator să contribuie la justa delegare a dezideratelor formulate de preoțime.

Preoții au acțiune în contencios. De curând Înalta Curte de Casație, secția III. a stabilit o jurisprudență importantă, în sensul, că preoții au dreptul să se adreseze contenciosului civil când se simt lezați prin vre-o hotărîre definitivă a instanțelor disciplinare. Cazul este nou și susceptibil de controverse, mai ales sub raportul autonomiei bisericești. De aceea, o discuție serioasă a specialiștilor se impune, spre a se ajunge la interpretarea cea bună.

Săptămâna cărții. S'a deschis tot Dumineca trecută la București, printr'o înălțătoare festivitate. M. S. Regele Carol II-lea a rostit o impresionantă cuvântare, arătând ce înseamnă cartea și scriitorii în viața neamului nostru. A accentuat însă, că ne trebuie o literatură morală, singura în stare să formeze sufletele tinerimii, otrăvită azi cu un val de romane pornografice. A dăruit apoi 2 milioane Lei pentru căminul scriitorilor din București. Pentru noi cea mai mare bucurie este, că în curând va ieși din teascurile Fundațiilor regale o nouă ediție a Sf. Scripturi, datorită grijei deosebite a Suveranului nostru iubit.

N'a murit dreptatea. La Înalta Curte de Casație s'a desbătut în fine procesul primăriei din Șimleul Silvaniei cu ordul minorităților pentru proprietatea liceului, deținut ilegal de cei din urmă. În fața probelor concludente aduse în instanță, procesul a fost câștigat de Primărie. Astfel s'a lămurit juridicește o chestiune principială de enormă importanță, căci mai sunt și alte procese similare în curs, cari vor trebui să fie soluționate la fel. Un merit hotărîtor îi revine d-lui prof. O. Ghibu, care a pus la îndemâna justiției un imens material documentar. Felicitările noastre.

Serbări religioase-culturale în Munții Apuseni. Frăția Ortodoxă Română din Baia-de-Arieș organizează în zilele de 19, 20 și 21 Mai c. cu concursul corului dela Academia teologică, dirijat de dl prof. V. Petrașcu, o serie de concerte religioase și șezători muzicale în comunele Vidolm, Ocoliș, Lunca, Poșaga-de-jos și Sălciua. Vor fi mari serbări românești, la cari o să participe intelectuali și poporul de pe Valea Arieșului, afirmându-și încrederea nezdruștinată în așezămintele noastre bisericești, și solidaritatea lor religioasă în lupta pentru con-

solidarea Patriei. La reușita serbărilor își dau concursul vrednicii profesori ai Academiei teologice dd. Dr. A. Buzdug, O. Bucevschi, Gh. Stănescu și dl Lazăr Chirilă dir. școlii de comerț din Cluj.

Conferința Înțelegerii Balcanice. Săptămâna trecută au avut loc în Capitală o serie de evenimente de ordin internațional, cari au îndreptat privirile Europei spre noi. Printre ele cel mai important a fost conferința înțelegerii balcanice, la care au participat miniștrii de externe ai României, Turciei, Iugoslaviei și Greciei, sub președinția dlui N. Titulescu. S'au discutat însemnătatea pactului franco-sovietic și a acordurilor ce vor urma să se încheie la Roma între statele dunărene. De asemenea s'a hotărît să se strângă cât mai mult legăturile economice dintre cele 4 state, pe toate căile posibile. O convenție poștală între ele o să se realizeze în scurtă vreme, ceea ce înseamnă un enorm câștig. Lucrând într'o deplină unitate de vederi, sub inspirația marelui diplomat care este dl N. Titulescu, înțelegerea balcanică va deveni alături și împreună cu Mica Înțelegere, o forță politică peste care nu se va putea trece în nici una din problemele grele ce privesc pacea lumii.

Luna Bucureștilor. În ziua de 12 I. c. s'a deschis în mod solemn, și în prezența Suveranului, marea expoziție din Parcul Carol, anunțată demult sub numele luna Bucureștilor. Un public imens, din Capitală și provincie vizitează zilnic această expoziție, care arată desvoltarea uriașă a cetății lui Bucur în curs de 100 ani. Ea poate fi privită cu mândrie de români, căci ia tot mai mult aspectul metropolelor din Apus. Pentru călători s'a acordat o reducere de 75% pe C. F. R. Sperăm că vor profita cât mai mulți ardeleni de această ocazie rară. Informații complete se dau la toate stațiile.

Pedepsirea străinilor. O serie de fabrici mari din țară au trebuit să fie amendate, pentru că refuză să se supună legii pentru protecția muncii naționale. Conducătorii lor, aproape toți cetățeni străini, cred că-și pot bate joc de un Stat, unde până acum au trăit ca în sânul lui Avram. Mai nou, societatea petrolieră „Astra Română” a fost amendată cu 10 milioane Lei, alături de altele mai puțin vinovate. E timpul suprem să ne hotărîm a fi stăpâni la noi acasă.

Moartea mareșalului Pilsudski. Luni 13 I. c., a încetat din viață la Varșovia mareșalul Iosif Pilsudski, în vârstă de 68 ani. Moartea lui a provocat un doliu adânc în toată Polonia, deoarece era socotit cu drept cuvânt restauratorul patriei. Înainte de război era conducătorul partidului național care lupta pentru libertatea politică, în vremea conflagrației universale co-

mandase o legiune polonă pe frontul austriac contra Rușilor. Devenind suspect a fost internat de germani. Când sosi prăbușirea puterilor centrale, el se puse în fruntea polonezilor, reușind să vadă împlinit marele vis politic: unitatea Poloniei. În 1920 au purtat un război victorios cu Rușii bolșevici. De atunci el a devenit personalitatea cea mai covârșitoare, care a îndrumat destinele Poloniei, cu talent, energie de fier și rezultate neîntrecute. Nu demult schimbăse și Constituția, spre a pune capăt anarhiei în care târâseră țara partidele politice. Este un erou de legendă, și de aceea patria recunoscătoare îl așează spre vecinică odihnă între glorioșii regi, cari au creat pe xremuri faima țării leșești.

Atitudini nepermise. Ziarele ne informează, că în București s'a ținut o ședință preoțească la sediul societății „Ajutorul”. Discuțiile au avut ca obiect problema salariilor reduse. Câțiva dintre oratori lăsându-se prinși de pasiuni, au depășit măsura prin criticile vehemente, ce le-au lansat împotriva autorităților superioare. Un tânăr preot a pomenit duios și cuvântul *grevă* față de Ierarhi. Oricât de reale ar fi durerile preoției, ea nu trebuie să uite nici o clipă, că nu-i este permis să se coboare la lozinci bolșevice.

Nou subsecretar de stat. Zilele trecute a fost numit un nou subsecretar de stat în persoana tânărului inginer Petru Bejan, instalat la Ministerul armamentului, al cărui titular este însuși dl. G. Tătărescu, președintele Guvernului.

Revărsarea apelor. Ploile abundente din zilele ultime au provocat inundații mari prin multe regiuni din Ardeal, cauzând daune însemnate. Chiar și unele cartiere ale orașului nostru au avut de suferit pe urma inundațiilor râului Someș și Nădășelul. Autoritățile au luat măsurile necesare.

Condoleanțe. Din prilejul înecării din viață a fruntașului credincios, *Iacob Trifu Chirilă*, dela Baia-de-Arieș, tatăl d-lui Dr. Lazăr Chirilă, profesor Cluj, transmitem îndureratei familii, sincerele noastre regrete.

Serbări pentru muncitori. Duminică 12 Mai a. c. orele 4 p. m., s'a ținut în localul școlii primare de stat Nr. 10 din cartierul Dâmbul-Rotund o serbare religioasă aranjată de preotul G. Relea adm. parohiei din acel cartier.

Cucernicia Sa a ținut o conferință vorbind despre: „Hristos și munca” arătând că dacă muncitorii de azi duc o viață așa grea și sunt adesea răsvrățiți, e că ei au scos din centrul preocupărilor lor pe Hristos. După ce arată pe larg învățătura Mântuitorului despre muncă, încheie îndemnând pe muncitor să se întoarcă la Iisus „Fiul teslarului” care prin

exemplul Său, a ridicat munca la locul de cinste. Programul a fost îmbogățit cu declamări și cântări executate de corul Școlii Profesionale de fete din Cluj, sub mânaștră conducere a d-nei profesoare P. Stoian care a reușit să stârneasce nesfârșite aplauze. Au declamat poezii elevele: Mihăilă VII; Dimitriu VI și Păcanu I. După terminarea programului pâr. Relea aduce mulțumiri d-nei prof. P. Stoian și coristelor pentru prețiosul concurs ce l-au dat. Dela școală publicul a mers la capela ort., unde s'a făcut slujba vecerniei, răspunsurile fiind date de corul Școlii profesionale.

Mulțumită publică. De sărbătorile Sfintei Învieri a Domnului nostru Iisus Hristos, un bun credincios din Vișeu-de-sus Simon Gheorghe Urfi, a cumpărat pentru biserica noastră un rând de veșminte bisericesti complete, în valoare de 6500 Lei.

Iar dl Gheorghe Lazăr plot. major a cumpărat cununile de metal lucrate frumos aurite în valoare de 5000 Lei.

Aducem mulțumiri sincere în foaia eparhială „Renașterea” și rugăm pe Dumnezeu să le răsplătească darul și în viață și după moarte.

Sebastian Sărcu, ieromonah.

Donație. Credincioșii noștri Sârbu Zaharia și soția Safta († 19 Martie 1935), au donat la îndemnul parohului local, — pe seama parohiei Geomal, — ca sesiune bisericască cca. 2 jug. teren arabil și o bucată de vie plantată, toate în valoare de 15.000 Lei. Dumnezeu să le primească jertfa și să le răsplătească din daniile sale îmbelșugate. Numele lor se va pomeni totdeauna la altarul acestei biserici.

Consiliul paroh. ort. rom. din Geomal.

On. Preoți! Recomandați credincioșilor „PÂINEA VIETII” carte de rugăciuni pentru toți creștinii, tipărită cu binecuvântarea și aprobarea P. Sf. Sale Episcopul Nicolae al Clujului, fiind cea mai ieftină și bogată carte de rugăciuni. Prețul 30 Lei, legată. La comandă de 10 bucăți acordăm rabat. Se găsește la *Librăria Eparhiei ort. rom. din Cluj (Piața Cuza Vodă Nr. 6).*

O revistă nouă. La Năsăud o mână de oameni idealști au pornit o revistă lunară sub numele „Vatra”, ca orgăn al învățătorimii din județul Năsăud. Numărul întâi apărut în 32 pagini aduce o serie de articole datorite colaboratorilor locali. Printre ei notăm și pe distinsul nostru preot-profesor I. Bunea, care dă un studiu despre „Morală și Sociologie”. Nu ne îndoim, că revista va fi un izvor de îndemnuri și făptuiri pentru apostolii satelor noastre. Îi dorim viață lungă.

— **Librăria Eparhială din Cluj** (Piața Cuza Vodă Nr. 6) fiind aprovizionată cu odoare bisericesti (cruci, candelă, odăjdii, prapori etc.) precum și cu toate cele necesare serviciului divin, — stă la dispoziția tuturor pentru efectuarea oricărei comenzi, mici sau mari, cari se execută prompt și cu îngrijire, pe lângă cele mai moderate prețuri.

Consiliul Eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 3092—1935.

Comunicat oficial.

Inspectoratul pregătirii premilitare, dela Inspectoratul general al comandamentelor teritoriale sub Nr. 4588 din 15 Februarie 1935 a dat următorul ordin subinspectoratelor pregătirii premilitare dela toate cercurile de recrutare:

„La inspecțiile făcute câtorva subcentre de pregătire premilitară s'a constatat că educația religioasă lipsea din programul ședințelor. Cum inspectoratul pregătirii premilitare consideră această educație ca parte integrantă din programul pregătirii premilitare, cu onoare Vă rugăm să binevoiți a lua imediat următoarele măsuri:

În programul fiecărei ședințe va fi asistarea la slujba religioasă și ascultarea predicii, la bisericile respective confesiunii tinerilor, unde vor fi duși cu frontul. În acest scop șeful subcentrelor va lua înțelegere, cu 2—3 zile înainte de ședință, cu preotul din comuna reședință a subcentrului, fixând ora la care tinerii premilitari vor fi duși la biserică spre a asculta serviciul religios și predica, pregătită din vreme, după un program stabilit înainte de amândoi.

Ora ducerii la biserică și a predicii se lasă la alegerea preotului, înainte de începerea ședinței, după ședință, sau în timpul ședinței, dacă biserica e aproape de localul unde se desfășoară programul.

Dacă biserica e departe de acest loc (1—2 klm.) se poate aranja ca tinerii premilitari să fie duși să asiste la serviciul religios și să asculte predica numai de două ori pe lună, înainte sau la sfârșitul ședinței de pregătire premilitară, iar de două ori va veni preotul să țină predica tinerilor, în sala unde se țin ședințele de educație, obicinuit după ce termină slujba în biserică.

Se atrage atențiunea asupra stabilirii acordului între șeful subcentrului și preot și a alegerii subiectelor predicilor ce se vor ține, cari trebuie să răspundă scopului urmărit de pregătirea premilitară: educația morală a tineretului.”

Atragem atențiunea preoților să răspundă conștientios dispozițiilor susamintite și să ne semnaleze ori ce greutăți sau pedeci, ce li s'ar pune în cale, ca să putem ajuta la timp oportun.

Cluj, la 7 Mai 1935.

Consiliul eparhial.

Nr. 3010/1935.

Comunicat oficial.

Profesorul universitar preot Cicerone Iordachescu a scos în tipar Partea II. din Istoria Vechii Literaturi Creștine. Volumul acesta, de peste 300 pagini, se ocupă de Epoca de Aur a scrisului creștin, dintre anii 325—461, vreme în care au trăit marii luceferi ai creștinătății ca: Sf. Atanasie cel Mare, Cei trei Capadocieni, Sf. Ioan Crisostom, etc. (în Răsărit),

și Ambrozie, Ieronim, Augustin etc. (în Apus).

Lucrarea este concepută și întocmită după ultimele cercetări în materie, atât din Orient, cât și din Occident. Ea va fi un foarte prețios auxiliar pentru preoți, teologi și intelectuali în genere.

O recomandăm preoților noștri spre utilizare. Se poate comanda dela autor în parohia Sodomeni comuna Pașcani jud. Baia.

Cluj, la 1 Mai 1935.

Consiliul eparhial.

Nr. 3308/1935.

Comunicat.

Preotul Elemir Călugăru dela parohia Ferice din eparhia Oradea-Mare a fost caterisit pentru grave delict disciplinare și canonice.

Cluj, la 9 Mai 1935.

Consiliul eparhial.

Nr. 2936/1935.

APEL

Domnul inginer Inspector Mihail Ittu solicită ca preoții din regiunile unde au viețuit ultimii bouri sau zimbrî, să răspundă la următoarele întrebări:

1. Ce tradiție este despre vietuirea bourului pe hotarul comunei și cum îl numeau bour sau zimbru?

2. Este vre-o numire toponomică după bour sau zimbru pe hotarul comunei? ca: Păraul Zimbrului sau Poiana bourului etc.

3. Nu a mai rămas la țărani vre-un obiect din corn de bour ca: teoc (toc, țiu) pentru praful de pușcă sau pentru piatra de ascuțit a coșaișilor, bucium vânătoresc etc.

4. Sunt legende, fabule, basme, poezii populare despre bour sau zimbru?

Răspunsurile ni se vor înainta aici pe cale ierarhică.

Cluj, la 1 Mai 1935.

Consiliul eparhial.

POSTA REDACȚIEI

A. R. în Alba-Iulia. Era firesc ca articolul P. S. nostru episcop din „Parlamentul românesc” să tulbure digestia belicoșilor gazetari dela „Unirea”. Ori de câte ori se dau pe față mizerabile procedee papiste, minorii dela Blaj se agită și tăgăduiesc prin insulte, cum o fac și acum. Pentru dumnealor, cucernicii călugări veniți în Maramurăș din Basarabia și vechiul regat sunt pur și simplu „cete de haiduci confesionali”. Ce-ar fi să li se aplice reciprocitatea și uniților opoșiți în cel urgisit vechiu regat ortodox, unde haiducesc cam de mult și cu mare csărbă, pe când încă nici nu răsărise „Unirea” cu antreprenorii ei insolenți de azi.

Pr. E. A. Lunca. Regretăm, dar nu merge.

Mai multora. Vor veni la rând; puțină răbdare.

N. B. Alud. Înțelegem îngrijorarea acelor fruntași greco-catolici, cari în adunări protopopești și în presă au criticat noul regulament electoral. Căci Vaticanul departe de a menține „vechile privilegii” — și ele numai aparente — acum le-a redus și mai mult, anulând orice iluzie de drept electoral. Și aceasta prin două dispoziții: refuzând Episcopilor sufragani dreptul de vot, dar rezervând în schimb pe seama Papei dreptul de a numi Mitropolit chiar și o persoană, care n'a fost votată de nimeni. Și unui asemenea regulament spoliator, imberbii dela „Unirea” îndrăznesc să-i cânte osanale. O tempora...

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.